

Sygn. akt III KK 323/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie skazanego **E. G.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 28 lutego 2023 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

kwestii dopuszczalności wniosku obrońcy o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego w trybie art. 41 § 1 k.p.k.

na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U z 2021 r., poz. 1904 t.j. z dnia 21.10.2021 ze zm.) i art. 41 § 2 k.p.k. *per analogiam*

p o s t a n o w i ł

**pozostawić bez rozpoznania wnioszek obrońcy o wyłączenie
SSN Igora Zgolińskiego oraz SSN Pawła Kołodziejskiego od
udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt III KK 323/22.**

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego E. G. we wniosku z dnia 26 stycznia 2023 r., zażądała wyłączenia SSN Igora Zgolińskiego oraz SSN Pawła Kołodziejskiego od orzekania w sprawie zarejestrowanej w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt III KK 323/22, a zatem rozpoznania kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach wydanego w sprawie o sygn. akt IX Ka 1445/20. Jako podstawę prawną przedmiotowego wniosku obrońca wskazała przepis art. 41 § 1 k.p.k.

W części motywacyjnej rzeczzonego żądania, obrońca podniosła, że wymienieni sędziowie zostali powołani na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego

przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, której pozycja ustrojowa, sposób ukonstytuowania, powołanie składu oraz funkcjonowanie powodują, że nie jest to organ niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a tym samym nie daje żadnej gwarancji niezależności i bezstronności. W ocenie obrońcy, w procesie powołania wymienionych sędziów doszło do „*fundamentalnych naruszeń prawa krajowego*”. Na poparcie stanowiska zaprezentowanego w złożonym wniosku, jego autorka odwołała się m.in. do uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020) oraz innych judykatów Sądu Najwyższego, akcentując również orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Nadto, wnioskodawczyni dokonała recenzji drogi zawodowej SSN Pawła Kołodziejskiego, a w odniesieniu do SSN Igora Zgolińskiego przeprowadziła rewizję zajętego przezeń stanowiska orzeczniczego w kwestii będącej przedmiotem ww. uchwały składu połączonych Izb SN. Na podstawie przeprowadzonych analiz obrońca skonstatowała, że awans zawodowy wymienionych wyżej sędziów naznaczony jest koneksjami politycznymi, zaś osoby reprezentujące oskarżyciela prywatnego w niniejszej sprawie posiadają „*w ocenie oskarżonego powiązanie z partią rządzącą*”, uszczegóławiając tę kwestię w uzasadnieniu wniosku.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Wniosek należało pozostawić bez rozpoznania, albowiem jest on niedopuszczalny z mocy ustawy.

Treść przedmiotowego wniosku wskazuje, że wątpliwość co do bezstronności SSN Igora Zgolińskiego oraz SSN Pawła Kołodziejskiego ma wynikać z faktu, że zostali oni powołani na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), a zatem – w ocenie wnioskodawczyni – w procedurze wadliwej, naznaczonej naruszeniem standardów niezawisłości i bezstronności, szczególnie w odniesieniu do władzy wykonawczej. Nie podano przy

tym jakichkolwiek innych powodów, które należałoby rozpoznać i ocenić w kontekście przepisu art. 41 § 1 k.p.k., stanowiącego, że: *„sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie”*. Przedstawione przez obrońcę wątpliwości co do bezstronności wyżej wymienionych sędziów w sprawie o sygn. akt III KK 323/22, wywiedzione zostały zatem wyłącznie z okoliczności towarzyszących ich powołaniu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego – i wyłącznie na tej kwestii skoncentrowano motywację rzeczzonego wniosku.

Zwracając uwagę na tak zeprezentowaną argumentację wniosku o wyłączenie sędziów SN, przy jego ocenie należy uwzględnić aktualnie obowiązujące brzmienie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, znowelizowanej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259), na mocy której do ustawy o Sądzie Najwyższym dodany został art. 29 § 4, stanowiący wprost o tym, że: *„[o]koliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 ww. ustawy).

Wymienione wyżej przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym weszły w życie w dniu 15 lipca 2022 r. Przedmiot tych regulacji odnosi się do ochrony standardu bezstronności oraz niezawisłości sędziego przy wykonywaniu czynności orzeczniczych. Badanie tej kwestii, jak wynika z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, zostało ograniczone do dwóch kryteriów, tj. okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, przy

czym – w myśl art. 29 § 4 tej ustawy – okoliczności towarzyszące powołaniu tego sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z jego udziałem lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Z kolei w art. 41 § 1 k.p.k. – tj. przepisie, na który powołała się obrońca – zawarto ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo (*iudex suspectus*), którą co do zasady może być każda okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Zarówno zatem instytucja tzw. testu bezstronności w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, jak też mechanizm wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., służą sądowej kontroli bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej sprawy. Instytucje te różnią się natomiast zakresem przedmiotowym, który w przypadku pierwszej z nich jest węższy. Ustawa o Sądzie Najwyższym w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, a zatem w tym zakresie w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k. stanowi *lex specialis*, wyłączając tym samym możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze.

Nadto, przewidziany tryb tzw. testu bezstronności ma szczególny charakter, albowiem wniosek o jego przeprowadzenie rozpoznawany jest przez skład pięciu sędziów, zaś na wydane przez sąd w takim składzie postanowienie przysługuje środek odwoławczy, który podlega rozpoznaniu przez skład siedmiu sędziów. Natomiast wniosek o wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. podlega rozpoznaniu – co do zasady – w składzie jednoosobowym i nie podlega zaskarżeniu. Oznacza to, że w trybie art. 41 § 1 k.p.k. niedopuszczalne jest badanie niezawisłości i bezstronności sędziego w odniesieniu do okoliczności towarzyszących jego powołaniu, albowiem – jak wskazano powyżej – przepis ten zawiera ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo. Przedmiotem rozpoznania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. może być jedynie wniosek o wyłączenie sędziego oparty na innych – niż określone w art. 29 § 4 i 5 cyt. wyżej ustawy o Sądzie Najwyższym – przesłankach.

Należy też zaznaczyć, że przed rzeczoną nowelizacją przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 marca 2020 r., P 22/19 (Dz.U.

z 2020 r. poz. 413), stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z 12.05.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 269), jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

Skoro więc wniosek o wyłączenie SSN Igora Zgolińskiego oraz SSN Pawła Kołodziejskiego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. został oparty wyłącznie na okoliczności odnoszącej się do ich powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – to zasadnym było uznanie, że wniosek ten jest niedopuszczalny z mocy ustawy.

Jak wynika z akt przedmiotowej sprawy, w odniesieniu do SSN Igora Zgolińskiego wniosek obrońcy o przeprowadzenie testu bezstronności w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, został odrzucony jako złożony po upływie ustawowego terminu (III KB 10/22), natomiast wniosek złożony w tym samym trybie względem SSN Pawła Kołodziejskiego, został odrzucony z uwagi na brak wskazania postępowania sędziego po powołaniu (III KB 12/22). Powyższe rozstrzygnięcia – co oczywiste – nie mogą uzasadniać opcjonalnej dopuszczalności badania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. bezstronności sędziego Sądu Najwyższego w kontekście okoliczności jego powołania, a to wobec wprowadzenia przez ustawodawcę szczególnego mechanizmu w tym zakresie oraz bezwzględnego charakteru przepisu art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym. Aktywność obrońcy skazanego w niniejszej sprawie zmierzała zatem do obejścia przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, w tym zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.

Reasumując, oczywistą konsekwencją takiego wnioskowania jest niedopuszczalność rozpoznania wniosku o przeprowadzenie tzw. testu

bezstronności w trybie art. 41 § 1 k.p.k., w sytuacji gdy został on uprzednio odrzucony zarządzeniem. Rozpoznanie takiego wniosku w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. skutkowałoby bezwzględną przesłanką odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz stanowiłoby niedopuszczalne obejście instytucji tzw. testu bezstronności i rażące naruszenie przysługujących stronom uprawnień (możliwość zaskarżenia, złożenia pisemnego wyjaśnienia przez sędziego).

Skoro przepisy postępowania nakazują pozostawić bez rozpoznania niedopuszczalny procesowo wniosek strony o wyłączenie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., a taka sytuacja ma miejsce w przypadku określonym w art. 41 § 2 k.p.k., gdy wniosek ten zostanie zgłoszony po rozpoczęciu przewodu sądowego – to również w przypadku stwierdzenia niedopuszczalności wniosku o wyłączenie sędziego z przyczyn podanych powyżej, należy postąpić podobnie.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy pozostawił wniosek bez rozpoznania.